

Sygn. akt III A Ua 1486/11

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 stycznia 2012 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu Wydział III

Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Irena Różańska-Dorosz (spr.)
Sędziowie:	SSA Janina Cieślikowska SSA Maria Pietkun
Protokolant:	Adrianna Szymanowska

po rozpoznaniu w dniu 10 stycznia 2012 r. we Wrocławiu

sprawy z wniosku J. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o wcześniejszą emeryturę

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

od wyroku Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Opolu

z dnia 16 lutego 2010 r. sygn. akt V U 2295/09

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Okręgowemu Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Opolu do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach procesu w postępowaniu ze skargi kasacyjnej i w postępowaniu apelacyjnym.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 16 lutego 2010 r. Sąd Okręgowy w Opolu Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. z dnia 4 sierpnia 2009 r. i przyznał J. K. prawo do emerytury poczynając od 8 lipca 2009 r. uznając za udowodniony okres pracy w warunkach szczególnych od dnia 1 lipca 1971 r. do 28 stycznia 1975 r. i od 1 maja 1975 r. do 31 stycznia 1990 r. w (...)Spółdzielni Pracy w G..

Powyższe rozstrzygnięcie Sąd I instancji wydał w oparciu o następująco ustalony stan faktyczny:

J. K. urodzony 8 lipca 1949 r., w dniu 15 lipca 2009 r. złożył wniosek o przyznanie mu prawa do emerytury. Wnioskodawca legitymuje się łącznie 28 latami, 3 miesiącami oraz 20 dniami okresów składkowych i nieskładkowych. Decyzją z dnia 15 września 2009 r. organ emerytalno – rentowy odmówił mu prawa do wcześniejszej emerytury wobec

niewuzględnienia jako pracy w warunkach szczególnych zatrudnienia w okresie od 1 lipca 1971 r. do 28 stycznia 1975 r. w (...) Spółdzielni Pracy Oddział w G. i od 1 maja 1975 r. do 31 stycznia 1990 r. w (...) Spółdzielni Pracy w G. na skutek nieprzedstawienia przez wnioskodawcę świadectw pracy w warunkach szczególnych.

Wnioskodawca, w okresach od 1 lipca 1971 r. do 28 stycznia 1975 r. i od 1 maja 1975 r. do 31 stycznia 1990 r. wykonywał pracę odpowiednio w (...) Spółdzielni Pracy Oddział w G. i w (...) Spółdzielni Pracy w G. na stanowisku blacharza – dekarza. Wnioskodawca wraz z ojcem prowadził zakład blacharsko – dekarcki. Ze spółdzielnią łączyła go spółdzielcza umowa o pracę. Był jednocześnie członkiem i pracownikiem Spółdzielni. Był zobowiązany odprowadzać miesięcznie zryczałtowaną kwotę określoną umową, z której odprowadzana była składka na ubezpieczenie społeczne. Kwota ryczałtu była tak skalkulowana, że wymagała zatrudnienia pracownika w pełnym wymiarze czasu pracy. Pracownicy korzystali z urlopów wypoczynkowych, zasiłków chorobowych i świadczeń socjalnych. Wnioskodawca wykonywał prace zlecone przez Spółdzielnię bezpośrednio Zakładowi (...) oraz miał prawo przyjmować zlecenia od osób fizycznych. Wnioskodawca świadcząc usługi na rzecz spółdzielni pracował w pełnym wymiarze czasu pracy.

Wnioskodawca w okresie od 1 czerwca 1994 r. do 31 sierpnia 1994 r. był zatrudniony w Przedsiębiorstwie (...) s. c. w G. na stanowisku blacharz – dekarz, gdzie wykonywał pokrycia dachów wraz z obróbką blacharską. Wnioskodawca pracował w pełnym wymiarze czasu pracy.

Z wyrokiem Sądu I instancji nie zgodził się organ rentowy wywodząc apelację, w której zarzucił orzeczeniu naruszenie prawa materialnego poprzez nieprawidłowe zastosowanie art. 32 i 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS (t.j.: Dz. U. z 2009 r., nr 153, poz. 1227 ze zm.) w zw. z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w/s wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. nr 8, poz. 43 ze zm.), a także błędne ustalenia dokonane przez Sąd Okręgowy w Opolu, a dotyczące wykonywania przez wnioskodawcę pracy w warunkach szczególnych na stanowisku blacharza – dekarza w okresie od 1.07.1971 r. do 28.01.1975 r. i od 1.05.1975 r. do 31.01.1990 r. w (...) Spółdzielni Pracy w G. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Wskazując na powyższe zarzuty organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie odwołania, ewentualnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Wyrokiem z dnia 4 sierpnia 2010 r., wydanym w sprawie III AUa 758/10 Sąd Apelacyjny we Wrocławiu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżony wyrok Sądu I instancji w ten sposób, że odwołanie wnioskodawcy oddalił.

Z wyrokiem tym w całości nie zgodził się J. K. wywodząc skargę kasacyjną, w której zarzucił rozstrzygnięciu rażące naruszenie prawa materialnego poprzez jego niewłaściwą interpretację, polegające na przyjęciu, że w myśl art. 32 ust. 1 i ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS praca na stanowisku resortowym blacharz – dekarz, nieokreślonym wprost w wykazie A i B stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w/s wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w warunkach szczególnych, nie uprawnia do uzyskania emerytury, o której mowa w art. 32 w/w ustawy.

Wskazując na powyższe wnioskodawca wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy, ewentualnie o jego uchylenie i skierowanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowni, który wydał zaskarżone orzeczenie oraz orzeczenie o kosztach postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

Wyrokiem z dnia 15 września 2011 r., wydanym w sprawie II UK 30/11, Sąd Najwyższy uchylił wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu i przekazał sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania, pozostawiając mu orzeczenie o kosztach postępowania kasacyjnego.

W uzasadnieniu wyroku Sąd Najwyższy wskazał, że skarga kasacyjna jest uzasadniona ze względu na nierozpoznanie istoty sprawy, bowiem Sąd Apelacyjny orzekając odmiennie niż Sąd I instancji nie określił podstawy faktycznej i dowodowej w oparciu, o którą wydał swoje orzeczenie. Sąd Najwyższy zaznaczył, że Sąd II instancji, uznając, że

skarżący nie udowodnił pracy w warunkach szczególnych, winien co najmniej odnieść się do zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, a przede wszystkim do tego, który miał na uwadze Sąd Okręgowy. Dodatkowo Sąd rozpoznający kasację stwierdził, że w zaskarżonym wyroku brak jest analizy dowodów, które miał na uwadze Sąd I instancji, a ponadto nie wyjaśnia on, dlaczego dowody przeprowadzone przez Sąd Okręgowy nie mają znaczenia. Przede wszystkim, wskazał Sąd Najwyższy, że w aspekcie podniesionego w skardze zarzutu, należy stwierdzić, iż stanowisko pracy blacharz – dekarz nie wyklucza ustalenia, że pracownik wykonywał prace dekararskie jako prace w warunkach szczególnych, gdy prace te polegały na pokrywaniu dachów blachą lub były nieodzwonne przy pokrywaniu dachu innym materiałem.

Sąd Apelacyjny zważył:

Apelacja organu rentowego zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy nie wyjaśnił jednoznacznie istotnych dla sprawy okoliczności, a sposób przeprowadzenia przezeń postępowania dowodowego nie zasługuje na akceptację.

Nie było sporu między stronami co do faktu, że wnioskodawca ukończył 60 rok życia oraz że na dzień 1 stycznia 1999 r. legitymuje się ponad 25-letnim stażem pracy. Istota sporu sprowadzała się do ustalenia, czy J. K. udowodnił wymagany przepisami co najmniej 15 – letni okres pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze, w szczególności zaś, czy jako taki można by uznać staż pracy wnioskodawcy w (...)Spółdzielni Pracy w G. w okresach od 1 lipca 1971 r. do 28 stycznia 1975 r. oraz od 1 maja 1975 r. do 31 stycznia 1990 r. na stanowisku blacharz – dekarz.

Przepis art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j.: Dz. U. z 2009 r., nr 153, poz. 1227 ze zm.) pozwala mężczyznom urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. nabyć, po osiągnięciu wieku przewidzianego, m. in. w art. 32, prawo do emerytury, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy (1 stycznia 1999 r.) osiągnęli:

- 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym 65 lat oraz
- 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27, tj. 25 lat.

Emerytura przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa oraz rozwiązania stosunku pracy - w przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem (ust. 2 omawianego art. 184 ustawy).

Wiek emerytalny pracowników wykonujących pracę w warunkach szczególnych określa wydane na podstawie art. 32 ust. 4 ustawy emerytalnej rozporządzenie Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r., nr 8, poz. 4 ze zm.). Przepis § 4 ust. 1 rozporządzenia stanowi, że pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący 60 lat dla mężczyzn,
- 2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Zgodnie z przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Rozporządzenie stanowiło akt wykonawczy do ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. z 1982 r., nr 40, poz. 267 ze zm.). Utrzymane w większości w mocy przez ustawę o emeryturach i rentach z FUS (art. 32 ust. 4) przepisy rozporządzenia określają rodzaje prac

wykonywanych w szczególnych warunkach i szczególnym charakterze w § 4 – 15 oraz w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia.

Wobec tego, że wnioskodawca nie legitymował się świadectwem wykonywania pracy w warunkach szczególnych, przede wszystkim należało ustalić, czy rzeczywiście w spornym okresie wykonywał pracę dekarza stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, które to ustalenie umożliwiłoby przyznanie mu prawa do wcześniejszej emerytury.

Jakkolwiek Sąd Okręgowy, dążąc do wyjaśnienia tej kwestii, przeprowadził w szczególności dowód z zeznań świadków – osób zatrudnionych w tym samym czasie razem z wnioskodawcą, tak w ocenie Sądu Apelacyjnego, postępowanie to było nader lakoniczne i powierzchowne w aspekcie rozstrzygnięcia sporu i nie doprowadziło do wyjaśnienia zaistniałych w sprawie wątpliwości. W szczególności, należy wskazać, że Sąd I instancji poprzestał jedynie na stwierdzeniu, że wnioskodawca pracował jako blacharz – dekarz oraz, że jego praca polegała na wykonywaniu pokryć dachów wraz z obróbką blacharską w pełnym wymiarze czasu pracy. W ocenie tego Sądu fakt ten wynikał właśnie z zeznań świadków pracujących w tym samym czasie z wnioskodawcą. Sąd Apelacyjny nie może podzielić tego stanowiska. Podkreślić należy, że w wykazie A, zawartym w załączniku do rozporządzenia RM z 7 lutego 1983 r., w dziale V, pod poz. 9 wskazane są prace dekararskie. Wobec tego natomiast, że w znajdującym się w materiale dowodowym „zwykłym” świadectwie pracy wystawionym przez (...)Spółdzielnię Pracy w G. widnieje informacja, że w okresie od 1 maja 1975 r. do 31 stycznia 1990 r. wnioskodawca zajmował stanowisko dekarza – blacharza, należało dokonać szczegółowej analizy zajmowanego przez J. K. stanowiska pracy, zmierzającego do ustalenia w szczególności, jakie czynności rzeczywiście wykonywał wnioskodawca i czy mogłyby one zostać uznane jako prace dekararskie, a także na czym dokładnie polegała jego praca. W tym miejscu wskazać należy, że Sąd Okręgowy nie zwrócił także uwagi na fakt, iż w legitymacji ubezpieczeniowej wnioskodawcy widnieje zapis, że w ww. okresie wnioskodawca był blacharzem, podobnie jak w okresie od 1 lipca 1971 r. do 28 stycznia 1975 r. Dodatkowo zaznaczyć także należy, że z dokumentacji pracowniczej J. K. wynika, że w latach 1965 - 1967 był uczniem praktycznej nauki zawodu w zawodzie ślusarz, a następnie ukończył Zasadniczą Szkołę Zawodową w zawodzie elektromechanik maszyn i aparatów elektrycznych. Jak to wskazał Sąd Najwyższy, sama nazwa stanowiska pracy nie może przekreślać zakwalifikowania jej jako pracy w warunkach szczególnych, bądź też w szczególnym charakterze, gdy z zebranych w sprawie dowodów wynika, że w istocie ubezpieczony taką pracę wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Dlatego też Sąd Okręgowy, w szczególności wobec braku właściwego świadectwa pracy, które potwierdzałoby wykonywanie przez J. K. pracy dekarza, winien skupić postępowanie na wyjaśnieniu tej kwestii, tym bardziej, że zebrane w sprawie dowody są nader skąpe i dodatkowo zawierają szereg wskazanych wyżej sprzeczności. Jakkolwiek Sąd I instancji przeprowadził dowód z zeznań świadków, w osobach H. I. – głównej księgowej pracującej w spornym okresie w (...)Spółdzielni Pracy w G. oraz M. M. zatrudnionego w tym okresie na stanowisku m. in. kierownika technicznego i prezesa ds. usług, tak zeznania złożone przez świadków nie doprowadziły, w ocenie Sądu Apelacyjnego, do wyjaśnienia charakteru pracy wnioskodawcy oraz ustalenia jej wymiaru, które uzasadniałyby przyznanie mu spornego świadczenia. Świadkowie wskazali jedynie, że do obowiązków wnioskodawcy należało wykonywanie i remonty pokryć dachowych wraz z obróbkami blacharskimi typu rynny i rury spustowe, przy czym jednocześnie podali, że wnioskodawca był zatrudniony na umowę o pracę, ale pozostawał na zryczałtowanym rozrachunku i nie miał obowiązku przychodzenia do pracy codziennie. Oboje zeznali, że Spółdzielnię - jako pracodawcę interesował jedynie efekt końcowy zleconej pracy. Tę ostatnią kwestię potwierdził również J. K. podając m.in., że nie miał ściśle określonych godzin pracy. Zdaniem Sądu Apelacyjnego były to niewystarczające dowody dla uznania wykonywania przez wnioskodawcę pracy w warunkach szczególnych.

Dlatego też w ocenie Sądu Apelacyjnego Sąd I instancji rozpoznając niniejszą sprawę nie przeprowadził właściwego i pełnego postępowania dowodowego, co w konsekwencji spowodowało, że nie zostały wyjaśnione w sposób jednoznaczny istotne dla rozstrzygnięcia sprawy okoliczności. Z tego względu orzeczenie zostało wydane przedwcześnie, co wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości i nie pozwala Sądowi Apelacyjnemu na wydanie orzeczenia reformatoryjnego.

Rozpoznając sprawę ponownie Sąd Okręgowy przeprowadzi szczegółowe postępowanie dowodowe w celu wyjaśnienia charakteru pracy wnioskodawcy w odniesieniu do wymienionych przez niego okresów zatrudnienia, w szczególności

zaś w sposób dokładny i wnikliwy przesłucha wnioskodawcę, w celu ustalenia, jakie prace i czynności wykonywał on podczas swojego zatrudnienia na stanowisku blacharza - dekarza, czy wykonywane przez niego prace blacharskie były immanentnie związane ze stale wykonywanymi pracami dekarскими. Sąd ten winien także dążyć do wyjaśnienia, czy prace dekarские, uprawniające do przyznania świadczenia w obniżonym wieku wiążą się tylko i wyłącznie z pokrywaniem dachów dachówką, czy też można do nich zaliczyć pokrywanie dachów innymi materiałami, w tym blachą, przy jednoczesnym uwzględnieniu, że prace dekarские wiążą się z wykonywaniem czynności na wysokości i w określonych warunkach atmosferycznych, w związku z czym można by uznać, że bez względu na to jakim materiałem dekarz pokrywa dach, jest to praca szkodliwa. Nadto, Sąd winien także rozważyć charakter pracy wnioskodawcy w aspekcie przedstawionego przez niego świadectwa pracy jego ojca - T. K., z którym to wnioskodawca pracował w spornym okresie, jako podporządkowany mu pracownik, a następnie objął to stanowisko po ojcu. Z dokumentu tego wynika bowiem, że T. K. był zatrudniony jako dekarz – blacharz, ale wykonywał prace wymienione w części I działu III Wykazu C poz. 9 pkt 1 stanowiącym załącznik Nr 1 do zarządzenia nr 15 Ministra Administracji i Gospodarki Przestrzennej z dnia 30 grudnia 1983 r. w sprawie wykazu stanowisk pracy resortu administracji i gospodarki przestrzennej, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach uprawniających do wzrostu emerytury. Ponadto Sąd I instancji, przeprowadzi ewentualnie inne dowody wskazane przez strony w trybie art. 232 k.p.c.

Dopiero tak przeprowadzone postępowanie dowodowe pozwoli na precyzyjne ustalenie, czy wnioskodawca rzeczywiście świadczył w spornym okresie pracę w warunkach szczególnych.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. orzekł jak w sentencji wyroku.

K.S.